

نام درس: اصول اعتقادی ۲	کد: ۶۵	تعداد واحد: ۲	۱۵۶/۱
پیش نیاز: اصول اعتقادی ۱	کد: ۵۵	هم نیاز: ندارد	

الف - منابع مطالعه

- ۱ - جزوه راهنمای درس
- ۲ - جزوه متن درس
- ۳ - لوح مبارک تفسیر کنت کنز (مکاتیب حضرت عبدالبهاء، جلد ۲، ص ۵۵ - ۱)
- ۴ - لوح مبارک فورال (مکاتیب حضرت عبدالبهاء، جلد ۳، ص ۴۹۷ - ۴۷۴)
- ۵ - لوح مبارک حمد مقدس (مجموعه الواح مبارکه، ص ۳۱۵ - ۳۰۷)
- ۶ - لوح مبارک مصدر به هو الله العزيز الجمیل (مجموعه الواح مبارکه، ص ۳۵۴ - ۳۴۶)
- ۷ - لوح مبارک حضرت عبدالبهاء در جواب سؤال از معنی وحدت وجود (مکاتیب حضرت عبدالبهاء، جلد ۳، ص ۳۵۸ - ۳۵۴)

ب - ضمانت

ندارد

ج - ارزشیابی

۱ - امتحانات:

میان ترم (۳۵٪، هفته نهم)

پایان ترم (۵۰٪، هفته هیجدهم)

۲ - تکلیف:

(۱۵٪، هفته هفدهم)

ترم ۱۶۰/۱

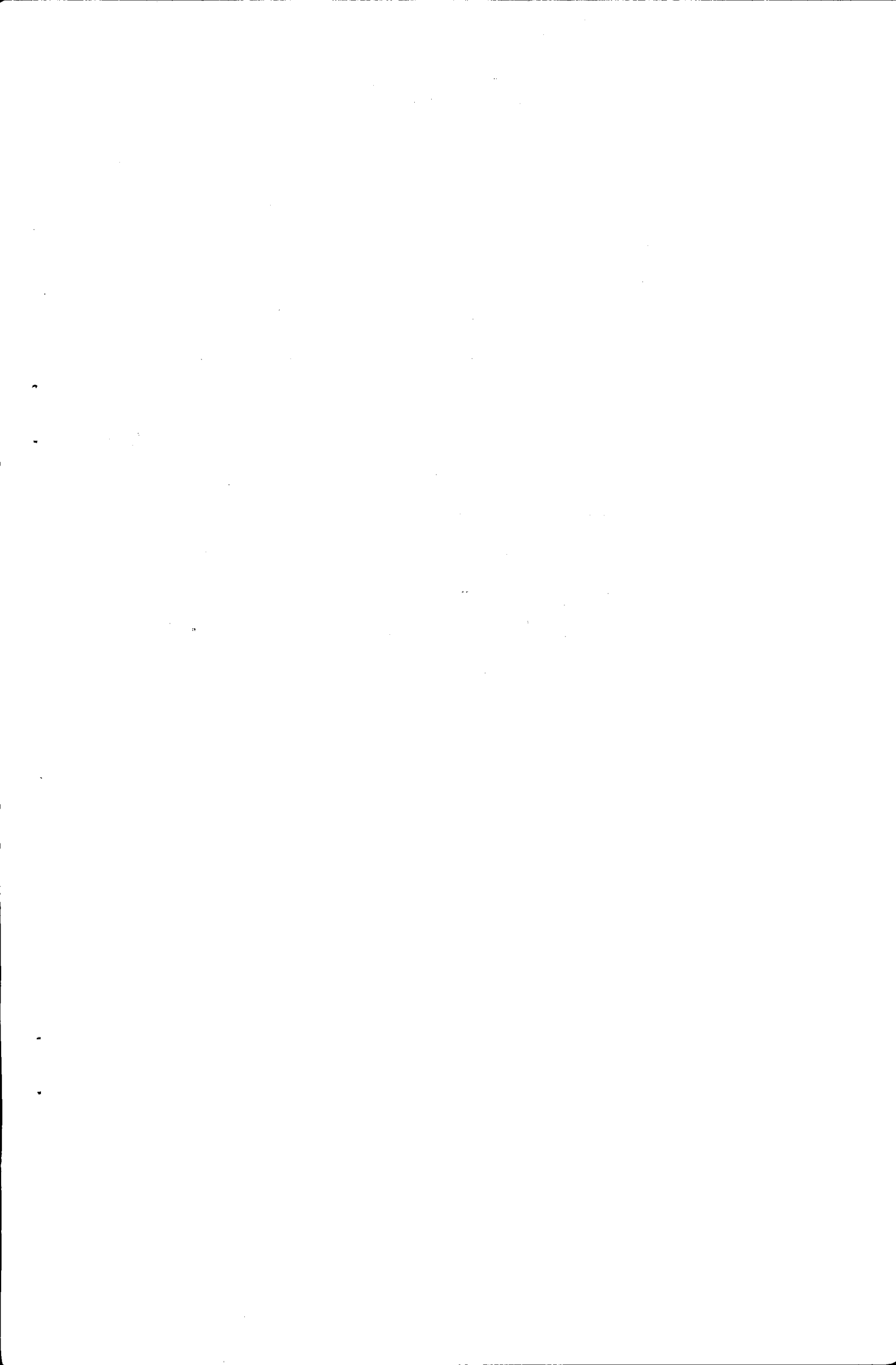
مبنا : بر اساس شماره ۲ از اهداف تکلیف

عنوان : بررسی مقایسه‌ای آراء فلاسفه در باره الوهیت مذکور در مقاله خدا
(وجود - براهین وجود - اسماء و صفات - ارتباط با خلق) با مباحث
مطروحه در الواح مبارکه مورد مطالعه در درس مشتمل بر آراء : افلاطون -
دکارت - کانت - شلینگ - پاسکال - اکهارت

ترم ۱۶۰/۲

مبنا : بر اساس شماره ۲ از اهداف تکلیف

عنوان : بررسی مقایسه‌ای آراء فلاسفه در باره الوهیت مذکور در مقاله خدا
(وجود - براهین وجود - اسماء و صفات - ارتباط با خلق) با مباحث
مطروحه در الواح مبارکه مورد مطالعه در درس مشتمل بر آراء : پالسن -
ارسطو - لایپ‌نیتز - هگل - کرکگور - برگسون

فهرست مطالب راهنمای درس

- ۱ - شناسنامه درس
- ۲ - فهرست مطالب راهنمای درس
- ۳ - برنامه مطالعات هفتگی
- ۴ - پیشگفتار
- ۵ - ارتباط درس با سایر دروس
- ۶ - اهداف کلی
- ۷ - اهداف آموزشی مربوط به خدا
- ۸ - اهداف آموزشی مربوط به مباحث رابطه خداوند با خلق، معضلات برداشتهای کلامی و دینی
- ۹ - اهداف آموزشی مقاله اعیان ثابت بر اساس آراء محیی الدین عربی
- ۱۰ - اهداف آموزشی مقاله عالم و رابطه آن با حق تعالی
- ۱۱ - اهداف آموزشی مقاله مربوط به قضا و قدر
- ۱۲ - اهداف آموزشی لوح تفسیر کنت کنت
- ۱۳ - اهداف آموزشی عالم امر - خلق واسطه - انسان کامل
- ۱۴ - اهداف آموزشی امر بهایی، قضیه رابطه حق و خلق
- ۱۵ - اهداف آموزشی لوح دکتر فورال
- ۱۶ - اهداف آموزشی لوح حمد مقدس
- ۱۷ - اهداف آموزشی لوح مبارک مصدر به هوالله العزیز الجمیل
- ۱۸ - اهداف آموزشی مقالات مربوط به انسان
- ۱۹ - اهداف آموزشی جبر و اختیار
- ۲۰ - اهداف آموزشی مقاله تصویر ما از جهان
- ۲۱ - معرفی منابع اصلی درس
- ۲۲ - معرفی منابع تکمیلی درس
- ۲۳ - روش مطالعه درس
- ۲۴ - ارزشیابی
- ۲۵ - تکلیف

برنامه مطالعات هفتگی

منبع - صفحه	موضوع	هفته
جزوه راهنمای درس	۱ - جزوه راهنمای درس (پیشگفتار - اهداف کلی - اهداف آموزشی - معرفی منابع درس - معرفی منابع تکمیلی - روشهای مطالعه درس - شیوه ارزشیابی درس - ارتباط دروس - تکلیف درس) ۲ - عالم حق - الوهیت + ضعف براهین	اول
جزوه درسی - ص ۳ الی ص ۶		
جزوه درسی - ص ۷ الی ص ۳۸	خدا (تحقیق در باره وجود خدا - اصل و منشاء تصور خدا در ذهن انسان - فلاسفه و تصور خداوند - تعارض و تقابل - خداوند و صفات - اثبات وجود خدا - دلایل اثبات و اشکالات - آیا خداوند قابل اثبات است - تجربه دینی و عرفانی و خداوند - خداشناسی تنزیهی و اثباتی - توجه شز در جهان)	دوم و سوم
جزوه درسی - ص ۳۹ الی ص ۴۹	رابطه خداوند با خلق - معضلات برداشتهای سه گانه مسیحی - برداشتهای کلاسیک (خداوند به عنوان آمرزگار قیوم - خداوند همچون علت اولیه) - برداشتهای انگیزستانسیالیستی - برداشتهای فلسفه پویش - رابطه خدا با خلق از دیدگاه اسلام و مکاتب اسلامی	چهارم
جزوه درسی - ص ۵۰ الی ص ۶۴	اعیان ثابتة	پنجم
جزوه درسی - ص ۷۳ الی ص ۸۰	عالم و رابطه آن با حق تعالی	ششم
جزوه درسی - ص ۶۵ الی ص ۷۲	قضا و قدر	
	مرور و جمع بندی مطالب به جهت آمادگی برای امتحان میان ترم و انجام امور تکلیف بر اساس راهنمای تکلیف	هفتم و هشتم
	امتحان میان ترم	نهم
مکاتیب، جلد ۲، ص ۲۳-۲	لوح تفسیر کنت کنز	دهم

منبع - صفحه	موضوع	هفته
مکاتیب، جلد ۲، ص ۲۴-۵۵	لوح تفسیر کنت کنز	یازدهم
جزوه درسی - ص ۸۱ الی ص ۸۳ جزوه درسی - ص ۸۳ الی ص ۸۴ مکاتیب، جلد ۳، ص ۴۹۷-۴۷۴	عالم امر - خلق واسطه - انسان کامل - بحث و نتیجه گیری امر بهایی، قضیه رابطه حق و خلق لوح دکتر فورل	دوازدهم
مجموعه الواح مبارکه، ص ۳۰۷-۳۱۵ مجموعه الواح مبارکه، ص ۳۴۶-۳۵۴ مکاتیب، جلد ۳، ص ۳۵۴-۳۵۸	لوح حمد مقدس لوح مصدر به هو الله العزيز الجمیل لوح مبارک حضرت عبدالبهاء در جواب سؤال از معنی وحدت وجود	سیزدهم
جزوه درسی - ص ۸۴ الی ص ۹۶	انسان به معنی نوع انسان، بشر - امر مبارک و قضیه انسان و تکامل انسان - جبر و اختیار (موجبیت - راه یافتن به اختیار با گردن نهادن به ضرورت - اقسام اختیار - مدارج اختیار روحی - حدود اختیار آدمی - تجربه اختیار - وجدان به اختیار - اختیار وجدان)	چهاردهم
جزوه درسی - ص ۹۷ الی ص ۱۱۱	تصور انسان از جهان (طرح عالم) - برخی نصوص مبارکه ... و مقاله «تصویر ما از جهان»	پانزدهم
	انجام امور مربوط به تکلیف و اتمام آن	شانزدهم
	ارسال تکلیف مرور مطالب و آمادگی برای امتحان پایان ترم	هفدهم
	امتحان پایان ترم	هیجدهم

پیشگفتار

در پی مطالعه و بررسی درس اصول اعتقادی ۱ مطالب متنوعی مبتنی بر دیدگاههای امر مبارک راجع به عوالم حق و امر و خلق آموخته شد. آموخته‌های مورد نظر تا حد زیادی بدون مقایسه با آراء و افکار دیگر ادیان و مکاتب بود. ولی لازم بود که مستقلاً آموزش داده شود. درس اصول اعتقادی ۲ بر اساس زمینه‌ای است که از مطالعه درس اصول اعتقادی ۱ فراهم گردیده است. بنا بر این درس ۲ بر مبنای دقت و تعمق در عقاید مکاتب دیگر در مقایسه با آراء امر مبارک است. بدیهی است، در عین آنکه آراء امر مبارک مبداء مقایسه است، ولی حجم مطالب امری که در این درس گنجانده خواهد شد کمتر از مطالب غیر امری خواهد بود. لهذا لازم است، درس اصول اعتقادی ۱ مجدداً مرور شود تا رؤوس مطالب آموخته شده یادآوری شود. از طرفی هم باید از همان ابتداء ناظر به تفاوت‌هایی که در سبک و سیاق آثار مبارک و کتب دیگر وجود دارد، بود. زمینه‌ای که افراد در درک و فهم آثار مبارک دارند نسبتاً زیاد است، سلاست و روانی که در آثار مبارک وجود دارد و نیز مؤانست مستمری که افراد بهایی با آثار مبارک دارند، شرایط مناسبی برای مطالعه و درک آثار مبارک فراهم نموده است و ایجاد علاقه به این مطالعه می‌کند. ولی ممکن است چنین زمینه‌ای برای منابع غیر امری برای افراد فراهم نباشد. این امور را بخاطر داشته باشید و با تکیه بر تأییدات الهیه به مطالعه درس جدید اصول اعتقادی ۲ بپردازید.

ارتباط درس با سایر دروس

درس مسائل فلسفه ۱ و ۲: چون بررسی دلائل و براهین الوهیت نیاز به درک مناسبی از مقولاتی چون وجوب و امکان، وحدت و کثرت، علت و حرکت و مفهوم وجود، دارد و در عین حال آشنایی با بعضی مشارب فکری فلسفی چه غربی و چه شرقی برای مبحث الوهیت و ارتباط آن با خلق وجود دارد، لهذا مطالعه مجدد این درس جهت یادآوری لازم است و آموخته‌های دانشجو در این درس نقش مؤثری در درک درس اصول اعتقادی ۲ دارد. آنچه که در مبحث فلسفه دین از درس مسائل فلسفه ۱ آموخته شده بطور قطع زیربنای اصلی مبحث خدا است و در بررسی دلائل الوهیت نیاز مبرم به درک و فهم این درس است.

درس تعالیم اجتماعی امر، استدلال، منطق و مفهوم حیات روحانی، هر کدام به نحوی با درس اصول اعتقادی ۲ مرتبط بوده و برخی در درس اصول اعتقادی ۱ توضیح داده شده است.

درس تعالیم اجتماعی چون مبتنی بر آموزش تعالیم اجتماعی امر است از جمله وحدت عالم انسان، وحدت اساس ادیان و این تعلیم مبارک که «عالم وجود محتاج به نفثات روح القدس است» بطور قطع

و یقین با مبانی اعتقادی بهایی در مورد عالم امر مرتبط است و باید آموخته شما در ارتباط متقابل باشد.

دو درس استدلال و منطق، آموخته‌های شما در این دروس در جهت تحلیل آراء و الفاظ به منظور مقایسه با دیدگاه امر مبارک بسیار ضروری است.

درس مفهوم حیات روحانی به علت نگرشی که راجع به تکامل انسان می‌دهد با درس اعتقادی ۲ به نحو مطلوبی وابسته و مرتبط است.

دروس عرفان اسلامی و متون عرفانی امر، این دو درس بدون شک پس از درس اصول اعتقادی ۱ بیشترین ارتباط را با درس اصول اعتقادی ۲ دارند زیرا مباحث مهمه‌ای چون عالم امر و مشیت اولیه، انسان کامل، سعی و مجاهده بشر در طریق عرفان حق، درک معانی اصطلاحات دقیقه عرفانی نظیر رؤیت، لقاءالله، عشق و حد معرفت، در این دروس مطرح است که به نحوی با هم ارتباط دارند. اگر قرار باشد معنای واقعی مفاهیم عرفانی را با توجه به مبانی اعتقادی بهایی و تبیینات هیاکل مقدسه بهایی درک نماییم بدون تردید و بطور قطع باید سعی شود اصول مطروحه در درس اصول اعتقادی ۲ بخوبی فراگرفته شود. همچنین در صورت لزوم برقراری ارتباط بین عقاید امر مبارک، مقایسه و تطبیق آنها با آراء عرفانی و کشف وجوه امتیاز امر مبارک، نیاز به مطالعه دقیق درس اصول اعتقادی ۲ وجود دارد. در تجزیه و تحلیل مبانی فکری و اعتقادی عرفا و دیدگاه آنها راجع به کیفیت خلقت، کیفیت تجلیات الهیه، فطرت و استعدادات انسان، مقام و موقعیت مظاهر مقدسه، مقام و موقف سائرین منازل عرفانی از دیگر مواردی است که پایه‌های اولیه در آنها در درس اصول اعتقادی ۲ بنا می‌گردد. دو موضوع عمده که در این درس مورد توجه قرار گرفته و از مسائل عرفان اسلامی نیز هست عبارتند از: موضوع اعیان ثابت و موضوع انسان و مقام آن، در کنار مطالبی چون الوهیت این مواضع باید مورد توجه دقیق قرار گیرد.

درس اصول اعتقادات ۱: بدون تردید برای کسی که درس اصول اعتقادات ۱ را مطالعه ننموده باشد، ربط دادن مطالبی که در درس اصول اعتقادات ۲ مطرح شده مشکل بنظر می‌رسد. این مطلب به لحاظ نشان دادن اهمیت ارتباطی است که این دو درس دارند. بسیاری از مطالب امری که در قسمتهای مختلف درس ۲ مورد نیاز است، به دلیل مطالعه آنها در درس اصول اعتقادات ۱ از آنها ذکر به میان نیامده، اهم اصول عقاید راجع به عوالم حق و امر و خلق و شاید به عنوان یکی از مباحث مهم، بحث مربوط به جنبه‌های کاربردی اصول عقاید راجع به عالم امر در زمینه حل معضلات دینی و کلامی، از لوازم عمده فراگیری درس اصول عقاید ۲ است. لهذا توصیه می‌شود که مجدداً آنچه را که در درس ۱ بصورت تدریس ارائه شده مورد مطالعه و دقت قرار دهید تا مواردی که احتمالاً فراموش شده یادآوری گردد. از جمله مباحث ذیل برای مرور مجدد پیشنهاد و توصیه می‌گردد:

۱ - مفهوم اصول معتقدات بهایی (جزوه متن درس ۱)

- ۲ - اصول معتقدات بهایی راجع به عالم حق (جزوه متن درس ۱)
- ۳ - تحلیلی از اهم اصول عقاید نسبت به عالم حق (جزوه متن درس ۱)
- ۴ - اصول معتقدات بهایی راجع به عالم امر (جزوه متن درس ۱)
- ۵ - مباحث مربوط به تعریف و آثار عالم امر در جهت حل معضلات... (جزوه متن درس ۱)
- ۶ - اهم اصول عقاید بهایی راجع به عالم خلق (جزوه متن درس ۱)

اهداف کلی

- ۱ - فهم و درک عمیق جهات عقلی و روحانی مبانی اعتقادی بهایی راجع به عوالم حق و امر و خلق از طریق مقایسه و تطبیق با زمینه‌های مشابه در فلسفه و عرفان مسیحی و اسلامی.
- ۲ - برد اصول و مبانی اعتقادی بهایی راجع به عوالم حق و امر و خلق در جهت توضیح دادن و معنا نمودن مباحث عقلی و کلامی مربوط به عوالم مذکور در ادیان فوق الذکر و موارد مشابه از ادیان دیگر.
- ۳ - بررسی وجوه مختلفه تمایز و رجحان مبانی اعتقادی بهایی راجع به عوالم فوق الذکر در توضیح معضلات و معتقدات دینی و فلسفی و کلامی نسبت به سایر مکاتب.
- ۴ - مقایسه مقام و موقف انسان از نظر برخی مکاتب فکری در سیر زمان با دیدگاه امر مبارک.

اهداف آموزشی مربوط به خدا

دانشجو پس از مطالعه این قسمت باید بتواند:

- ۱ - اصل و منشاء و یاریشه‌های مختلف تصور خداوند را در ذهن انسانی در ادوار تاریخی و مبتنی بر آراء فلاسفه بزرگ بیان نماید.
- ۲ - وجوه تشابه و تمایز صور مختلفه تصور خدا در اذهان را توضیح دهد.
- ۳ - وجوه مختلفه وحدت و یا تقابل خدا و جهان را با توجه به تصورات خاص اذهان انسانی از خدا توضیح دهد.
- ۴ - تصورات عقلانی از خدا و تصورات مبتنی بر اعجاز و یا تجارب دینی و عرفانی را تشخیص داده و مقایسه نماید.
- ۵ - با توجه به تصوراتی که مبداء اعتقاد به خدا قرار می‌گیرند روابط آنها را با هم توضیح دهد.
- ۶ - بر اساس تصورات مبداء، پیرامون علل نسبت دادن صفات به خدا توضیح دهد.
- ۷ - مفاهیم خداشناسی اثباتی و خداشناسی تنزیهی را توضیح دهد.
- ۸ - دلایل اثبات خدا را که در مقاله خدا مطرح شده بیان نموده و انتقادات وارد بر هر یک را توضیح دهد.

دهد.

- ۹ - دلائل کسانی را که معتقدند نمی‌توانیم خدا را اثبات کنیم بیان نماید.
- ۱۰ - تقابلی را که در زمینه انسان و خدا با توجه به تصورات انسان از خدا به وجود می‌آید توضیح دهد.
- ۱۱ - مسأله آزادی اراده انسان را در ارتباط با خدا توضیح دهد.
- ۱۲ - مسأله وجود شر را در عالم توجیه نماید.
- ۱۳ - هر یک از اهداف فوق‌الذکر را با دیدگاه امر مبارک مقایسه نماید.

اهداف آموزشی مربوط به مباحث رابطه خداوند با خلق، معضلات برداشتهای کلامی و دینی و عرفانی در این زمینه

دانشجو پس از مطالعه این قسمت باید بتواند:

- ۱ - اصولی را که به ضرورت و وجوب خدا و نیاز عالم به خداست، توضیح دهد.
- ۲ - انواع برداشتهای کلامی مسیحی را در باره ارتباط خدا با عالم توضیح دهد.
- ۳ - معضلات برداشتهای کلامی مسیحی در زمینه ارتباط خدا با خلق را توضیح دهد.
- ۴ - نحوه و چگونگی ارتباط خدا با خلق در کلام مسیحی را توضیح دهد.
- ۵ - نحوه تأثیر خداوند بر عالم را بر اساس کلام مسیحی توضیح دهد.
- ۶ - انواع رابطه خداوند و خلق را بر اساس مضامین قرآن کریم توضیح دهد.
- ۷ - آراء فلاسفه و عرفای اسلامی را در پاسخ به سؤال چگونگی خلق جهان و صدور آن از حق توضیح دهد.

- ۸ - قواعد فلسفی را که زیربنای آراء مربوط به ارتباط خلق با خداست، شرح دهد.
- ۹ - معضلات نگرشهای مکاتب عقلی و عرفانی اسلامی را در زمینه ارتباط خلق و حق شرح دهد.
- ۱۰ - راه‌حلهای عرفانی و کلامی اسلامی را در حل معضلات توضیح دهد.
- ۱۱ - هر یک از معضلات و یا راه‌حلهای آنها را با توجه به دیدگاه امر مبارک بررسی نموده و راه‌حل ارائه نماید.
- ۱۲ - وجوه متمیزه امر مبارک را در زمینه ارتباط خلق با حق مشخص نماید.

اهداف آموزشی مقاله اعیان ثابت بر اساس آراء محیی‌الدین عربی

دانشجو پس از مطالعه این قسمت باید بتواند:

- ۱ - معانی اصطلاحات عرفانی را بیان کند. (تعلی علمی، تجلی ذاتی، اعیان ثابت، فیض اقدس و ...)

- ۲ - علت طرح معدومیت (ازلی - ابدی) را در مورد اعیان ثابت شرح دهد.
 - ۳ - آثار پذیرش معدومیت اعیان (ازلی - ابدی) در جهان‌شناسی ابن عربی را بیان نماید.
 - ۴ - مفهوم «عدم مجعولیت اعیان تا ابد» را توضیح دهد.
 - ۵ - اهمیت تجلی الهی و جهان‌بینی محیی‌الدین عربی را توضیح دهد.
 - ۶ - بر اساس جهان‌بینی تجلی الهی، نحوه ظهور اعیان را در حضرت علم توضیح دهد.
 - ۷ - بر اساس جهان‌بینی تجلی الهی وجود عالم و چگونگی پدید آمدن آن را در خارج توضیح دهد.
 - ۸ - رابطه ذات حق را با تجلی ذاتی و اسمائی و تفاوت آنها را توضیح دهد.
 - ۹ - مثالهایی را که در پاسخ پرسش ذیل مطرح می‌شود بیان کند.
- «اگر وجود حق یک حقیقت است پس چرا آثار و احکام اشیاء با یکدیگر متفاوت است؟»
- ۱۰ - ظهور آثار اعیان را در عالم خارج به ترتیب تعلق علم به آنها و مطابق استعدادات آنها توضیح دهد.
 - ۱۱ - نقش و جایگاه اعیان ثابت را در جهان‌بینی تجلی ابن عربی بیان نماید و توضیح دهد چرا مسأله اعیان ثابت مطرح شد و چه اموری با قضیه اعیان توجیه می‌شود.

اهداف آموزشی مقاله «عالم و رابطه آن با حق تعالی»

- دانشجو پس از مطالعه این قسمت باید بتواند:
- ۱ - معانی مختلف عالم را از دید گامهای مختلف بیان کند.
 - ۲ - اعتبار عالم را در عرفان ابن عربی توضیح دهد.
 - ۳ - توضیح دهد که بنا بر عقیده ابن عربی، نسبت عالم به حق مانند نسبت سایه است به صاحب آن.
 - ۴ - توضیح دهد در عرفان ابن عربی تقابل حق و خلق چگونه است و به چه کیفیتی است.
 - ۵ - ماهیت خیال را از نظر ابن عربی بیان کند.
 - ۶ - استدلال ابن عربی را مبنی بر اینکه «عالم، خیال بلکه خیال اندر خیال است» توضیح دهد.
 - ۷ - مفهوم این عبارت ابن عربی را توضیح دهد که: «عالم خیال است ولی نماینده یک حقیقت است» و استدلال او را بیان کند.
 - ۸ - مفهوم ادراک را در خواب و بیداری شرح دهد.
 - ۹ - شرح دهد که چگونه ابن عربی زندگی در این جهان را با خواب و غفلت برابر دانسته است.
 - ۱۰ - آیات و احادیث مورد استناد ابن عربی را در مورد اینکه «زندگی در این جهان با خواب و غفلت برابر است» بیان کند.
 - ۱۱ - نظریات ابن عربی را راجع به عالم با دیدگاه امر مبارک مقایسه کند و موارد مشابهت و مغایرت

را مشخص کند. (هدف کاربردی)

اهداف آموزشی مقاله مربوط به «قضا و قدر»

دانشجو پس از مطالعه این قسمت باید بتواند:

- ۱ - معانی مختلف قضا و قدر را در اصطلاح اهل شریعت، متکلمین، فلاسفه و ... بیان کند.
- ۲ - مفهوم قضا و قدر را در عرفان ابن عربی توضیح دهد.
- ۳ - استدلال ابن عربی را مبنی بر اینکه «قضا تابع معلوم است» بیان کند.
- ۴ - تفسیر تابعیت علم خداوند به اعیان و مقتضیات آنها را در مراتب واحدیت و احدیت شرح دهد.
- ۵ - تفاوت‌های میان قضا و قدر را بر اساس مطالب مقاله شرح دهد.
- ۶ - عبارت «قدر تابع معلوم است» را توضیح دهد.
- ۷ - اصطلاح «سز القدر» و «علم به سز القدر» را توضیح دهد.
- ۸ - توضیح دهد که علم به سز القدر چگونه می‌تواند معطی راحت کلی و عذاب الیم باشد.
- ۹ - توضیح دهد که از نظر ابن عربی چرا رسل از حیث رسالتشان به سز القدر عالم نیستند.
- ۱۰ - بیان نماید که چه افرادی و چه طایفه‌ای به سز القدر عالمند.
- ۱۱ - کیفیت علم عالمان به سز القدر را توضیح دهد.
- ۱۲ - توضیح دهد که چگونه حق به واسطه سز القدر خود را به غضب و رضا وصف کرده است.
- ۱۳ - استدلال ابن عربی را مبنی بر آنکه «به سبب علم القدر است که اسماء الهی متقابل شده است» توضیح دهد.
- ۱۴ - نقش و جایگاه مفاهیم قضا و قدر را در جهان بینی مبنی بر تجلی ابن عربی تعیین نماید. (هدف کاربردی)
- ۱۵ - معانی قضا و قدر را از دیدگاه امر مبارک با آراء ابن عربی مقایسه نماید و وجوه تفاوت و یا نحوه نگرش امر مبارک را به موضوع بیان کند.

اهداف آموزشی لوح تفسیر کنت کنز

دانشجو پس از مطالعه لوح باید بتواند:

- ۱ - آیات و احادیث به کاررفته در لوح را شرح دهد. (بر طبق موارد مذکور در روش مطالعه لوح)
 - ۲ - مفهوم دقیق اصطلاحات ذیل را که در لوح به کاررفته است، توضیح دهد:
- اصطلاحاتی چون: کنز مخفی - غیب ثانی - احدیت و واحدیت - جلا و استجلاء - مغناطیس

احدیه - مقام عین الیقین - توحید شهودی - عشق مجازی - فیض اقدس و مقدس - خلق باطنیه الهیه - قابل و مقبول - ...

۳ - علت استفاده از تشبیه و تمثیل را در بیان حقایق الهیه، شرح دهد.

۴ - این عبارت را که «اعیان و حقایق در مرآت علم نیز به کمال خفا و بساطت و وحدت در ذات مندمج و مندرجند» بر اساس عقاید مطروحه مستدل نماید.

۵ - مبداء همه عشقها و محبتها را بیان نماید.

۶ - مفهوم محبت ذاتی حق و چگونگی جلوه آن را توصیف نماید.

۷ - مراتب محبت مورد نظر عرفا را با آنچه که حضرت عبدالبهاء می فرمایند، مقایسه کند.

۸ - علت اختلاف مقامات محبت را شرح دهد.

۹ - محبت را در مقامهای زیر بطور کامل شرح دهد:

الف) «از جمع به جمع» ب) «از جمع به تفصیل»

ج) «از تفصیل به تفصیل» د) «از تفصیل به جمع»

۱۰ - توضیح دهد که چگونه رتبه پنجم از محبت، همان مقام محبت «از جمع به جمع» را تداعی می کند.

۱۱ - توضیح دهد که چگونه می توان از فقر کلی و مسکنت واقعی بر غنای حقیقی پی برد.

۱۲ - مصادیق رتبه پنجم از محبت را ذکر کند.

۱۳ - دلایل کسانی را که اعیان و حقایق را معقول و مخلوق نمی دانند، بطور کامل توضیح دهد.

۱۴ - دلایل آن دسته از عارفین را که به جعل و خلق حقایق و قابلیت قائلند، توضیح دهد.

۱۵ - دلایل موافقین و مخالفین مخلوقیت و معمولیت اعیان و حقایق را با یکدیگر مقایسه کند.

۱۶ - تبیین هیکل مبارک را از اختلاف نظر موجود در مورد مخلوقیت و یا عدم مخلوقیت اعیان توضیح دهد.

۱۷ - استدلالهای طرفداران خلق و جعل را جهت پاسخگویی به شبهات: «اعتقاد به وجود جبر در آفرینش» و «اگر حقایق موجودات معدوم صرف بوده اند چگونه موجود شده اند» بطور کامل توضیح دهد.

۱۸ - تبیین و توضیح حضرت عبدالبهاء را در جهت وحدت بخشیدن به آراء متفاوت شرح دهد.

۱۹ - موقعیت انسان را با سایر اشیاء از جهت تجلی اسماء الهیه، مقایسه نماید.

۲۰ - توضیح دهد که آیا در مطلع ظهور، جمیع اسماء الهیه موجود است یا یکی از اسماء.

۲۱ - با توجه به مضمون روایت «اقرء کتابک ...» و توضیحات هیکل مبارک توضیح دهد که چگونه عرفان آیه مدله بر حق که در حقیقت انسان مودوع است با عرفان شمس حقیقت ارتباط می یابد.

۲۲ - بر اساس تبیین حضرت عبدالبهاء مقصود اصلی از حدیث قدسی را که ذکر مراتب ظهور و

بطون حق است در اعراش حقیقت، بطور کامل توضیح دهد.

۲۳ - با توجه به تبیینات حضرت عبدالبهاء مقصود از «کنز مخفی»، «فأحببت ان اعرف» و «فخلقت الخلق» را بیان کند.

۲۴ - توضیح دهد که چگونه به کمک تبیینات هیکل مبارک از حدیث قدسی می توان به مفهوم علت خلق ممکنات پی برد.

۲۵ - به مثالهایی که در توضیح آراء و عقاید بیان گشته است، توجه کرده و آنها را شرح دهد.

۲۶ - مواردی را که نظر هیکل مبارک است از مواردی که بیان آراء و عقاید سایرین می باشد، تشخیص دهد.

۲۷ - مواردی را که هیکل مبارک توضیح داده و یا بین آراء مختلف وحدتی برقرار کرده اند، مشخص نماید.

۲۸ - تفسیر هیکل مبارک را از هر کدام از مفاهیم و آراء و همچنین از کل حدیث بیان کند.

۲۹ - مفاهیم، اصول و آراء مطروحه در لوح مبارک تفسیر کنت کنز را با موارد مشابه در مقالات اعیان ثابته، قضا و قدر و عالم مقایسه نموده و جوه تمایز، تشابه و موارد مورد تأیید امر مبارک را مشخص نماید. (هدف کاربردی)

اهداف آموزشی عالم امر - خلق واسطه - انسان کامل

در این درس که در حقیقت نوعی یادآوری و نتیجه گیری از مباحث قبل است از دانشجو انتظار می رود که اهداف ذیل را به دست آورده باشد:

- ۱ - نحوه ارتباط عالم خارج با حق را بر اساس نگرش فلسفی بیان کند.
- ۲ - نحوه ارتباط عالم خارج با حق را بر اساس نگرش عرفانی توضیح دهد.
- ۳ - مشکل هر دو نگرش را در زمینه ارتباط توضیح دهد.
- ۴ - موقعیت انسان را در چگونگی ربط خالق به جهان خارج توضیح دهد.
- ۵ - با وجود طرح عالم واسطه این واقعیت را توضیح دهد که چرا بحث عالم واسطه در ادیان و مکاتب قبل جنبه عمومیت نیافت.
- ۶ - اختلاف نظرها در زمینه مصداق خلق واسطه را شرح دهد.

اهداف آموزشی امر بهایی، قضیه رابطه حق و خلق

در این درس سعی شده است که دانشجو مهارتهای زیر را کسب نماید:

- ۱ - چگونگی جلوه عالم امر (خلق واسطه) را در معرفت شناسی بهایی توضیح دهد.
- ۲ - موقعیت وجودی عالم امر را با توجه به معتقدات بهایی توضیح دهد.
- ۳ - مفهوم عالم امر و خلق واسطه را بطور دقیق توضیح دهد.
- ۴ - اصولی را که مبنای پذیرش عالم امر است، عقلاً و نقلاً توضیح دهد.
- ۵ - اموری از حیات انسان را که به عالم امر راجع است توضیح دهد.
- ۶ - وجوه متمایز نگرشهای امر مبارک را بر اساس مطالب فوق نسبت به سایر مکاتب مشخص نماید.

اهداف آموزشی لوح دکتر فورال

- با توجه به اهداف کلی درس، دانشجو پس از مطالعه این لوح باید بتواند:
- ۱ - کیفیت ارتباط عقل را با روح بیان نماید.
 - ۲ - تفاوت‌های روح و عقل را توضیح دهد.
 - ۳ - مراتب و مقامات روح را در عوالم مختلف بیان نماید.
 - ۴ - عدم ادراک روح را توسط قوه حساسه و استدلال قوه عاقله را بر وجود روح، توضیح دهد.
 - ۵ - استدلال هیکل مبارک را جهت عدم ادراک روح توضیح دهد.
 - ۶ - دلایل هیکل مبارک را در مورد اثبات وجود روح و قوه عاقله بیان نماید.
 - ۷ - بر اساس بیانات مبارک که توضیح دهد که چرا انسان جزء طبیعت و اسیر طبیعت نیست.
 - ۸ - اهمیت وجود جهت جامعه را در عالم با ذکر مثال و به عنوان یکی از براهین الوهیت بیان کند.
 - ۹ - استدلال هیکل مبارک را مبنی بر آنکه این جهان بی پایان منتهی به حیات انسانی نگردد، توضیح دهد.
 - ۱۰ - دلایل عدم ادراک الوهیت را ذکر نماید.
 - ۱۱ - دلایل هیکل مبارک را در جهت اثبات وجود الوهیت توضیح دهد.
 - ۱۲ - توضیح دهد چرا ترکیب کائنات تصادفی و الزامی نیست.
 - ۱۳ - توضیح دهد که اطلاق نعوت و کمالات به حقیقت الوهیت برای اثبات کمالات حقیقی نیست.
 - ۱۴ - مقصود از اصطلاحاتی چون: «ترکیب تصادفی، ارادی، التزامی - حکمت الهیه - طبیعیون - ...» را توضیح دهند.
 - ۱۵ - نسبی بودن مفهوم ماوراءالطبیعه را نسبت به عوالم مختلف توضیح دهد.
 - ۱۶ - توضیح دهد که منتهای ادراکات عالم انسانی تفکر و تعمق در فیوضات الهیه منجمله روح است نه در حقیقت الوهیت.

اهداف آموزشی لوح حمد مقدس

- اگرچه معانی مندمج در این لوح بسیار دقیق و متعالی است ولیکن از دانشجو انتظار می‌رود که پس از مطالعه لوح به اهداف ذیل دست یابد:
- ۱ - جنبه‌های مختلف مذکور در لوح را که به تقدیس حق مربوط می‌شود، فهرست نماید.
 - ۲ - توضیح دهد که آیا خلقی از خلائق او می‌تواند به عرفان ادنی آیه‌ای از جانب او موفق شود.
 - ۳ - توضیح دهد که در این لوح خلق ممکنات را چگونه بیان فرموده‌اند.
 - ۴ - توضیح دهد که حق در هر دور و کوری چگونه آیات آفاقیه و ظهورات انفسیه را بهره و نصیب بخشیده است.
 - ۵ - با توجه به جامع و کامل بودن خلق و صنع حق، چگونگی عدم ادراک حق را توسط خلق توضیح دهد.
 - ۶ - توضیح دهد که عرفان بندگان نهایت در چه مرتبه‌ای است و به چه می‌انجامد.
 - ۷ - طریق عرفان خلق را نسبت به حق، با توجه به ممنوعیت وصول به آن ذات قدم شرح دهد.
 - ۸ - دلیل رسالت و هدایت خلق توسط مظاهر مقدسه را تعریف کند.
 - ۹ - مقصود از «مرآت اولیه و طراز قدمیه و جلوه غیبیه و کلمه تامه - تمام ظهور و بطون سلطان احدیه - اطاعت الله - لقاءالله - ...» را بیان نماید.
 - ۱۰ - ظهور و بطون سلطان احدیه را با مراتب «ظهور و بطون حق در اعراض حقیقت» که در لوح کنت کنز مندرج است، مقایسه نماید.
 - ۱۱ - توضیح دهد که حق چگونه کینونات مشرقه (مظاهر ظهور) را ظاهر فرموده است تا مجال اعراض و اعتراض برای کسی نماند.
 - ۱۲ - بیان نماید که حجت الهی و برهان عزّ صمدانی در چه صورت بر هیاکل انسانی تمام می‌شود.
 - ۱۳ - مقصود از رهایی از «لا» و فوز به «الآ» را شرح دهد.
 - ۱۴ - دلیل این را که می‌فرمایند: «باید آن آفتاب وحدت و سلطان حقیقت را از ظهورات بوارق انوار مستشرقه از آن کینونت احدیه بشناسند»، توضیح دهد.
 - ۱۵ - این بیان مبارک را که می‌فرمایند: «آن ذات اولیه به نفس خود قائم و معروف بوده»، با دلایلی که در سایر منابع درسی مطالعه کرده است، مقایسه نماید.
 - ۱۶ - مسؤولیت عباد را در اینکه بنفسه مأمور به عرفان شمس احدیه هستند، شرح دهد.
 - ۱۷ - شرط نلغزیدن از صراط الهی را با توجه به مثال مطروح در لوح، تعریف نماید.
 - ۱۸ - دلیل باطل شدن اعمال و افعال عباد و رجوع ایشان از اثبات به نفی را، توضیح دهد.
 - ۱۹ - شرط فوز به لقاءالله را توضیح دهد.

- ۲۰ - توصیفی را که حق از خود و آثار خود و چگونگی ارتباط با خود می‌نماید، بیان کرده و آن را با مضامین لوح کنت کنتز مقایسه کند.
- ۲۱ - با توجه به تاکید شدید امر مبارک بر جنبه تقدیس و تنزیه حق متعال کیفیت ارتباط حق با خلق را در امر بهایی توضیح دهد. (هدف کاربردی)

اهداف آموزشی لوح مبارك مصدر به هو الله العزيز الجميل

دانشجو پس از مطالعه این لوح باید بتواند:

- ۱ - آیه مودوع در اشیاء را توضیح داده و با «آیه مدله که در حقیقت انسانی است» که در لوح کنت کنتز بیان گشته، تطبیق دهد.
- ۲ - اهمیت «ایام ظهور» و «مرآت جمال حق» را در عرفان خلق توضیح دهد.
- ۳ - چگونگی استغناى نفوس در ایام ظهور را شرح دهد.
- ۴ - تفسیر مبارک را در شرح حدیث «من عرف نفسه فقد عرف ربه» توضیح دهد.
- ۵ - استدلال مبارک را مبتنی بر عدم ادراک حق از طریق حدیث «من عرف نفسه فقد عرف ربه»، شرح دهد.
- ۶ - مقصود از حدیث «من عرف شيئاً فقد عرف ربه» را توضیح دهد.
- ۷ - مفاهیم مختلف «نفس» را در حدیث بر اساس بیانات مبارکه، توضیح داده و بیان نماید.
- ۸ - رابطه حدیث «من عرف نفسه فقد عرف ربه» را با عرفان مظاهر امر توضیح دهد.
- ۹ - توضیح مبارک و دلایل ایشان را در خصوص «المؤمن حتى في الدارين» کاملاً شرح دهد.
- ۱۰ - توضیح دهد که چرا «ایام ظهور را مقامی فوق ادراک مدرکین مقرر داشته».

اهداف آموزشی مقالات مربوط به انسان

دانشجو پس از مطالعه این مقالات باید بتواند:

- ۱ - بر اساس مطالب مقالات، انسان کامل را توصیف نماید.
- ۲ - مصادیق انسان کامل را مشخص نماید.
- ۳ - مقام و موقعیت انسان را از دیدگاه ادیان توضیح دهد.
- ۴ - علل تنزل مقام انسان را در قرون اخیر و در ممالک غرب توضیح دهد.
- ۵ - عواقب و پیامدهای تئوری تکاملی داروین را شرح دهد.
- ۶ - واکنشهای کلامی در برابر آراء داروین را شرح دهد.

- ۷- موضع امر مبارک را در قبال مقام و موقعیت انسان با آراء کلامی مسیحی و اسلامی مقایسه نماید.
 ۸- وجوه ممیزه امر مبارک را در باره مصداق انسان کامل با مکاتب دیگر مشخص نماید.
 ۹- عواملی را که باعث شد انسان خود را مرکز و محور خلقت بداند توضیح دهد.

اهداف آموزشی جبر و اختیار

- دانشجو پس از مطالعه مقاله باید بتواند:
- ۱- بر اساس اعتقادات اهل بهاء، موارد اختیار انسان را ذکر نماید.
 - ۲- اصل موجبیت را توضیح دهد.
 - ۳- با توجه به وجود استثناءها در اصل موجبیت، اختیار انسان را توجیه نماید.
 - ۴- چگونگی رهایی انسان از اصل موجبیت را شرح داده و استدلال نماید.
 - ۵- طرق «آزادی از نادانی» و «آزادی از ناتوانی» برای انسان را بیان کند.
 - ۶- معنی اختیار از لحاظ طبیعی را، برای انسان بیان کند.
 - ۷- معانی اختیار از لحاظ اجتماعی و سیاسی را بیان کرده و توضیح دهد.
 - ۸- عقاید مختلف را در مورد اختیار از لحاظ اقتصادی شرح دهد.
 - ۹- اختیار را از لحاظ اخلاقی تعریف کند.
 - ۱۰- اختیار را از لحاظ روحی شرح دهد.
 - ۱۱- توضیح دهد که چرا فعل جزافی نازلترین مرحله اختیار انسان است.
 - ۱۲- مقصود از فعل عمدی را شرح دهد.
 - ۱۳- مفهوم اختیار را به معنی اصلی آن، بیان کند.
 - ۱۴- نقش روح را در استقلال در فعل یا اختیار به معنی اصلی، شرح دهد.
 - ۱۵- همبستگی عظمت انسان و مسؤولیت او را در فعل اختیاری توضیح دهد.
 - ۱۶- نقش وجود «ارزشها» را در صدور فعل اختیاری بیان نماید.
 - ۱۷- استدلال نویسنده را در حدود اختیار آدمی توضیح دهد.
 - ۱۸- توضیحات و استدلالهای نویسنده را در خصوص «اثبات وجود اختیار، بنا بر تجربه و وجدان»، بیان نماید.
 - ۱۹- توضیح دهد که چرا باید اختیار را توسط احساس درونی یافت.
 - ۲۰- مفهوم بیانات مبارک را با موارد مشابه و مؤید مذکور در مقاله، مطابقت دهد.

اهداف آموزشی مقاله تصویر ما از جهان

- پس از مطالعه این مقاله دانشجو باید مهارتهای زیر را کسب نماید:
- ۱ - سؤالات اساسی راجع به جهان را که در اذهان بشر بوده بیان نماید.
 - ۲ - دلایل مبتنی بر کرویت زمین را بیان نماید و چگونگی پی بردن به این دلایل را توضیح دهد.
 - ۳ - مواردی که باعث رد مدل بطلمیوسی عالم شد بیان نماید.
 - ۴ - اثرات مهم قانون جاذبه عمومی را بر اذهان بشر بیان نماید.
 - ۵ - مفهوم جهان بیکرانه و ایستار را بیان نموده و اشکالات وارد بر آن را توضیح دهد.
 - ۶ - رأی و نظر کانت رادر خصوص ازلی بودن جهان و نقطه آغازین جهان توضیح دهد.
 - ۷ - آراء دینی راتوجه در مورد آغاز و پیدایش جهان را بیان نماید.
 - ۸ - هدف نهایی علم رادر باره توصیف جهان بیان نماید.
 - ۹ - نظریه‌های مهم علمی را که امروزه راجع به سرنوشت جهان و یا توصیف جهان و تبیین آن، مورد توجه دانشمندان است بیان نماید.
 - ۱۰ - مدلهایی از عالم را که امروزه بر اساس تفوریهای علمی پیشنهاد نموده‌اند مختصراً توضیح دهد.
 - ۱۱ - میزان انطباق آراء علمی و یا تصورات و مدلهای بشر از عالم را با نصوص و بیانات مبارک که تعیین نماید.
 - ۱۲ - آراء امر مبارک راراجع به عالم، اجزاء عالم و یا آراء علماء بیان نماید.
 - ۱۳ - آراء امر مبارک راراجع به نصوص کتب مقدسه قبل راجع به موضوع آفرینش عالم بیان نماید.
 - ۱۴ - در تطبیق عالم مُلک با ملکوت توضیح دهد که چه شباهتهایی بین منظومه خورشید مرکزی با عالم امر مطروحه در آثار مبارک وجود دارد.

معرفی منابع اصلی درس

- ۱ - کتاب بحث در مابعدالطبیعه نوشته ژان وال - ترجمه یحیی مهدوی - انتشارات خوارزمی
- گرچه تمام مباحث این کتاب بسیار جالب و خواندنی است ولی به مناسبت درس مقاله «تصویر خدا» یعنی فصل دوم از بخش نهم برای مطالعه در نظر گرفته شده است. نویسنده در این مبحث اهم مباحث مربوط به مفهوم خدا را با توجه به آراء فلاسفه، عرفا و متکلمین و البته با تکیه بر جنبه فلسفی مورد بحث و بررسی قرار داده است. این مطلب شامل قسمتهای اساسی است:
- از جمله اینکه منشاء ایجاد تصوّر خدا در اذهان و یا عوامل مؤثر را مورد بررسی قرار داده است.

از جمله وجوه تشابه و تفاوت‌های تصور خدا در اذهان فلاسفه بزرگ را بررسی کرده است. از جمله در کنار تصورات فلسفی یا عقلانی از خدا به بحث پیرامون تصور خدا از طریق اعجاز و یا تجارب دینی و عرفانی پرداخته است.

سعی نموده است موارد اشتراک تصورات مختلفه را پیدا نماید.

به بحث پیرامون الهیات اثباتی و الهیات تنزیهی پرداخته است. بحث صفات را مورد توجه قرار داده و به براهین خداشناسی توجه دقیق نموده و نقدهای وارده بر آنها را توضیح داده است.

اینکه آیا می‌توانیم خدا را بشناسیم یا نه مورد بررسی قرار گرفته و وجوه تقابل یا تضاد از شیوه نگرش به خدا یا اثبات او را در افکار مشخص نموده است.

به ارتباط خدا با جهان و انسان و مسأله شرّ توجه نموده است و مسأله علم خدا به اعمال و موضوع آزادی اراده را مطرح نموده است.

لذا گرچه مقاله بصورت فشرده و موجز است ولی مباحثی زیبا از موضوع و مفهوم الوهیت در آن درج گردیده است و طرح مباحثی مشابه راجع به مابعدالطبیعه، این کتاب را به یکی از منابع و مراجع بسیار مفید تبدیل نموده است. و لهذا مطالعه آن بطور کامل توصیه می‌شود. بعضی مباحث دیگر کتاب عبارتند از: صیوروت، تصور جوهر، در جستجوی استمرار، تصور ذوات، وجود، ... فضا، زمان ... عالم محسوس ... قدر و ارج علم ... تصور نفس، جهان، واقعیت ... تصور نظم و ترتیب ... عقل و ماسوای عقل

۲ - جزوه متن درس: مجموعه‌ای که به عنوان متن درس تنظیم گردیده است. به عنوان یکی از منابع اصلی مطالعه از اهمیت خاصی برخوردار است. زیرا هم مشتمل است بر خلاصه‌ای از مفاهیم و قضایای اساسی و اصولی که پیرامون مباحث درس مطرح است. در عین حال مجموعه‌ای از سؤالات و تحلیلها و نتیجه‌گیریهای بعمل آمده در آن مطرح شده که به یادگیری درس کمک و افزای خواهد نمود.

سؤالات و مباحثی که بصورت معضلات مطرح شده و پاسخهایی که با توجه به مکاتب مختلفه به سؤالات داده شده می‌تواند مبنای مناسبی برای انتخاب عناوین تحقیق باشد. برای انجام تکلیف درس نیز مطالب جزوه متن درس کمک بسیار مؤثری خواهد نمود. بدین لحاظ باید سعی شود که مطالب بطور دقیق مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد.

علاوه بر آن برخی مقالات که متن درس است از جمله مقاله «تصور خدا» از کتاب مابعدالطبیعه، مقاله «تصویر ما از جهان» از کتاب تاریخچه زمان و مطالب منتخب از کتاب محیی‌الدین عربی چهره بر جسته عرفان اسلامی، ضمیمه جزوه متن است. بدین لحاظ بجز الواح و آثار مبار که سعی شده است مطالب دیگر در جزوه متن گنجانده شود.

۳ - لوح مبارک تفسیر حدیث کنت کنتاً... (مکاتیب مبارک، جلد ۲، ص ۵۶ - ۱)

به جرأت می‌توان گفت که این لوح مبارک محور و مرکز منابع این درس است. زیرا از طرفی خلاصه و عصاره آراء فلاسفه و متکلمین اسلامی را پیرامون مسأله خلقت و ارتباطی که با خالق دارد مطرح نموده و مضاف بر آن بر اساس ارکان یک حدیث آراء عرفانی رانیز شامل است. و از طرفی هم بر اساس امر مبارک حدیث شریف تفسیر شده است، و هم در مواردی بین آراء مختلفه وحدت ایجاد شده است. لهذا با مطالعه دقیق این لوح مبارک تصویر واضح و روشنی از حقایق و دقایق عرفانی و عقلی در ذهن ایجاد می‌شود و زمینه‌ای مناسب برای فهم و درک سایر مطالب و منابع فراهم می‌شود. بطور خلاصه ترتیب مطالب لوح مبارک عبارت است از:

- ۱ - خطبه لوح مبارک که در واقع عصاره مطلب و جان کلام است.
 - ۲ - تبیین ارکان اصلی حدیث و تعریف هر کدام
 - ۳ - کیفیت صدور اعیان و حقایق از ذات
 - ۴ - مراتب و مقامات محبت و تأثیر آن در کار خلق اعیان
 - ۵ - منظور از خلق
 - ۶ - دلایل و آراء مختلفه راجع به کیفیت مخلوقیت و مجعولیت اعیان ثابته
 - ۷ - مبانی استدلال هر یک از عارفین و کملین قوم
 - ۸ - بیان علت اختلافات در بیانات عرفا
 - ۹ - علت وحدت اصلیه اقوال مختلفه و نیز علل وجود اختلافات در آراء
 - ۱۰ - بحث هیكل مبارک پیرامون مقام معرفت و بیان این حقیقت که هیچ معرفتی راجع به ذات غیب نخواهد بود.
 - ۱۱ - تفسیر هیكل مبارک از حدیث شریف و بیان حقیقت موضوع و اینکه اصل این حدیث راجع به هیاكل قدسی و مظاهر مقدسه است و در حقیقت این حدیث شریف داستان ظهور است و خلق ارواح قدسیه مؤمنین و مقررین در گاه جمال الهی، توسط مطالع ظهور قدسی.
- در حین مطالعه لوح مبارک مشخص خواهد شد که اهم مواضیع درس به نحوی به این تفسیر مبارک مربوط خواهند شد. لهذا مطالعه دقیق لوح از اهمیت خاص برخوردار است. جهت نیل به مطالعه بهتر، یکی از الگوهای دقیق خوانی از لوح مبارک مربوط به تکالیف درس روش مطالعه، ضمیمه درس شده است تا ابتدا الگویی دقیقتر در ذهن به وجود آید و بر اساس آن مطالب لوح بهتر درک شود و یا وقت بیشتری به دست آید تا صرف انجام مقایسه با مطالب دیگر شود. البته این الگو اختیاری است و می‌توان الگوهای دیگری جایگزین نمود.

۴ - لوح مبارک فورل

این لوح مبارک که در صفحات ۴۷۴ الی ۴۹۷ مکاتیب حضرت عبدالبهاء جلد سوم مندرج است، خطاب به پروفیسور مشهور آلمانی، فورل است. این لوح مبارک مشتمل بر حقایق متنوعه‌ای

است که پیرامون فلاسفه، روح و عقل و ارتباط آنها و مسأله الوهیت ذکر گردیده است. در مطالعه این لوح مبارک به سه مطلب اساسی باید توجه داشت:

نخست دیدگاه امر مبارک راجع به فلاسفه و علما و مسأله علم و حکمت.

ثانی شیوه‌ای که هیکل مبارک اتخاذ فرموده‌اند تا در جهان غرب که در آن زمان موضوع انسان و مقام وی در معرض تردیدهای مختلف وجود داشت، مقام و موقعیت انسان را برتر و فراتر از طبیعت جلوه دهند و او را جدا از طبیعت و مسلط بر طبیعت معرفی نمایند. استدلالها و بیانات مبارک در این باره باید به نحو مطلوب مورد توجه قرار گیرد.

ثالث شیوه بدیعی که در اثبات الوهیت به کار رفته است. مسأله جهت جامعه و دلیل مبتنی بر ترکیب باید بخوبی فراگرفته شود.

علاوه بر مطالب مذکور، توصیف هیکل مبارک از الوهیت، روح و خصائص روح، عالم و نشئه اخروی، از جمله مباحث مهمه‌ای است که در این لوح مبارک مندرج است.

۵ - مجموعه الواح مبارکه (چاپ مصر)

از این مجموعه بزرگ که مشتمل بر الواح مبارکه حضرت بهاء‌الله است، دو لوح انتخاب شده است: لوح حمد مقدس صفحات ۳۰۷ الی ۳۱۵ و قسمتی از لوح مصدر به «هو الله العزيز الجمیل» صفحات ۳۴۶ الی ۳۵۴.

انتخاب این الواح مبارکه به منظور درک دیدگاه شارع مقدس امر بهایی در مورد تقدیس و تنزیه ذات غیب از عرفان ماسوی و دلائل عدم ادراک انسان مر این ذات مقدس را و همچنین درک موقعیت و مقام مظاهر مقدسه و نیز چگونگی و حد شناسایی بشر بطور کلی.

اهمیت موارد فوق بدین لحاظ است که به زبان مظهر کلی ظهور الهیه جاری شده و از مواردی است که در درس بر آن تاکید شده و مبتنی بر این حقیقت است که بعضی از امور راجع به حقیقت الوهیت فقط از طریق وحی به بشر القاء شده و حق منیع به لسان مظاهر مقدسه اوصاف ذات مقدس خویش را بیان نموده است و الا بشر را راهی برای درک آن نبود.

بنابر این در مطالعه این الواح مبارکه باید سعی شود که ابتدا نکات اصلی استخراج و مورد دقت قرار گیرد و سپس فهم و درک آنها به کمک مطالب دیگر همین الواح و یا دیگر منابع امری که در این درس و درس اصول اعتقادی ۱ فراگرفته شده تکمیل گردد و در نهایت مطالب با منابع غیر امری و دیدگاههای مختلفه مقایسه گردد.

۶ - لوح مبارک حضرت عبداله‌بهاء خطاب به حضرت شیخ عبدالهادی در جواب سؤال از معنی وحدت الوجود:

(مکاتیب مبارکه، جلد سوم، ص ۳۵۸ - ۳۵۴)

در این لوح مبارک معنا و مفهوم وحدت الوجود به اعتبار صنادید متصوفه بیان شده و دیدگاه اهل بهاء راجع به مراتب وجود به نحو موجز و اساسی ذکر گردیده است. موضوع اعیان ثابت به تعبیر

عرفا تعریف شده و بعضی سوء تفاهمات در جهت درک معنی واقعی وحدت وجود از جانب عوام متصوفه مشخص گردیده است. به لحاظ بیان اصول عقاید اهل بهاء راجع به وجود و مقایسه آن با نگرش عرفا این لوح مبارک و مطالعه آن از اهمیت بسیار والایی برخوردار است. مندرجات این لوح را با مضامین لوح مبارک کنت کنز و مطالبی که در باب عقاید محیی الدین عربی آمده است، بصورت مقایسه‌ای می‌توان بهتر درک نمود. مباحثی که در جزوه درسی ذیل ارتباط خدا با خلق با توجه به نگرشهای مسلمین آمده است، نیز باید در ارتباط با لوح مبارک مورد توجه و دقت قرار گیرد.

۷- تاریخچه زمان، نوشته استیون هاو کینگ، ترجمه محمدرضا محجوب، شرکت سهامی انتشار. مقاله «تصویر ما از جهان» از این کتاب انتخاب شده است. این مقاله سیر مختصری از تغییر دیدگاه و تصور انسان از جهان را از ابتدا تا دوران معاصر بطور خلاصه ولی بسیار با اهمیت و اساسی بیان می‌کند. نویسنده کتاب از بزرگان علوم طبیعی و ریاضی دوران معاصر است. به لحاظ موقعیت علمی امروزه در مقامی است که در گذشته متعلق به کسانی چون نیوتن بود. مطالعه دقیق و کامل این کتاب به افراد علاقه‌مند به آراء و نظریه‌های علمی توصیه می‌شود. مفاهیمی چون مکان و زمان، اجزاء بنیادین و نیروهای طبیعت، موقعیت جهان و مطالب خواندنی دیگری در این کتاب مورد بررسی قرار گرفته است.

معرفی منابع تکمیلی درس

این منابع شامل کلیه الواح، آثار، تویعات، دستخطهای معهد اعلی و یا آثار محققان و نویسندگان بهایی می‌باشد که مرتبط با مواضع درسی باشد.
ذیلاً برخی از کتب امری که حاوی مطالبی در خصوص مطالب مطروحه درس است به عنوان نمونه معرفی می‌گردد:

۱- مکاتیب عبدالبهاء، جلد ۱

شامل مواردی چون: توضیح قنديل - تفسیر باء و الف مبسوطه - توضیح فیض اقدس و مقدس و هدایت کبری - مراتب نفس - موانع ادراک حق - موازین ادراک - دلایل الوهیت - مسأله عصیان آدم - قضیه نالوث - عالم اخروی - معنای عرفان - حق الیقین - اتحاد نفس و روح - مقام و موقعیت انسان - ارواح و مراتب متعدد آن و تعینات آنها - اعتقاد به تناسخ - حکمت امتحانات الهیه - نوع بشر عموماً استعداد وصول به اعلی‌المقامات دارند - بی‌مزه گیهای متصوفه به صریح آیات الله مذموم و مردود - اینکه پسر به مجازات پدر گرفتار می‌شود یا نه - نقد نظرات طبیعیون - یکی بودن آئین روحانی پیامبران - تعاون و تعاضد در عالم ایجاد - مقام انبیاء و مؤمنین و رجوع اسماء و صفات به

شمس حقیقت... ..

۲- مکاتیب عبدالبهاء، جلد ۲

شامل مواردی چون: اقامیم ثلاثه - انشقاق قمر - مکان روح بعد از صعود - مقامهای توحید و تحدید - حرکت و سکون اشیاء به اراده حق - قوه روح در معالجه امراض حاصل از تأثرات نفسانیه - مسأله علم کف - قوه روح القدس و کلمه الله - خلق جسمانی و روحانی - مقصود از خلقت حضرت آدم - صعود انسان به افق اعلی و یا هبوط به درکات سفلی - الشقی شقی فی بطن امه... ظهور مظاهر احدیه محض احیای ارواح در قمیص خلق جدید - مقام حضرت اعلی و حضرت بهاء الله و حضرت قدوس - مقام الوهیت، ربوبیت و عبودیت - فال و رمل عمل خیر و عمل با عرفان - تقدس روح - اسمعیل و اسحق در مقام توحید حکم یک وجود دارند - تنگی دنیا برای ارواح... ..

۳- مکاتیب عبدالبهاء، جلد ۳

شامل مواردی چون: توحید انبیاء - مفهوم اختیار (پرستش ذات الهی نه خودپرستی) - تعمیم به آب و آتش - لاجبر و لاتفویض - تطبیق افکار فیلسوفی به افکار دینانی - عالمی که نفس در او زنده است - قضیه موت - تسلط ارواح شریره - مسأله جنت - تجسم ارواح به واسطه مدیوم - تنزیه ذات از اوصاف - معنی عماء - مقام کنز مخفی - اعراض نفوس - صعود و حلول و... از خصائص اجسام است نه ارواح - خوارق عادات و معجزات - انسان و مقام انسان - استنباطهای منجمین - لوح وحدت وجود - اثبات الوهیت - تصور حقیقت الوهیت وهم محض است - اکتشافات روحیه - مراتب ارواح - لوح دکتر فورال... ..

۴- مانده آسمانی، جلد ۲

شامل مواردی چون: معنی حدیث علم ۲۷ حرف است - حرکت آفتاب و زمین - کواکب مفقوده و برق و ابوین غافلین - ترجمه حروف عالین - تجلی شمس حقیقت - خوف موسی - عدم امکان حصول مقام انبیاء برای خلق - مقام جناب قدوس - نعیم و جحیم - مخابره قلبی - معنی وحی و الهام - انحراف برخی از نفوس مرتکب معاصی را مقتضای عدل الهی عذابست - تأثیر خواب - عظمت حضرت ولی امر الله - صعود روح انسان - معنی عالم ذر - سز تنکیس - جن - روح - مطالب نفوس و عین الکمال - انحراف برخی از نفوس - شجره آدم - شرارت شمر و معنی قدر - جن و ملائکه - معنی انا عرضنا الامانة... اصحاب کهف - جن و انس - امتداد حیات سلف - حمل مریم مادر حضرت مسیح - شیرینی و تلخی و مقام انسان - جواب سائل از فقر و غنا - معنی آیه اول سفر تکوین و اقسام علم - اقسام ارواح و شرح هر یک - شرح نگین اسم اعظم - ثبوت زمان... ..

۵- مانده آسمانی، جلد ۸

شامل مواردی چون: مبداء و معاد و حشر و نشر - حیات جاودانی مؤمنین - عرفان حقیقی - اول العلم عرفان الله - تجلیات الهی و طرق عرفان - عالم مجازی - انسان حقیقی - احاطه علمیه حق به اعمال

خلق - عظمت مقام مؤمن - حجیت کتاب - يجعل اعلامهم اسفلهم - مرگ بابی از ابواب الهی است - توحید حقیقی - حزن و سرور در قبضه قدرت حق است - تجدید عالم - عرفان عرفا - معراج رسول - سبب و علت هستی - ممکن جائز الخطا بوده و هست - عرفان ناقص - عروج ارواح مقدسه - مقام شهدای امر - سبب اعظم آفرینش - حیات مؤمن - عالم دیگر - حقیقت نفس - مراتب سبعه ...

۶- درس اصول اعتقادات ۱

این درس بطور مشروح و نسبتاً کامل آراء و عقاید امر مبارک را پیرامون عوالم حق، امر و خلق شامل است و به همین دلیل درس اصول اعتقادات ۲ به نحو بسیار بارزی به درس اعتقادی ۱ وابسته است. لهذا بسیاری از مباحث را تکرار نمی نماید. آنچه که راجع به جنبه های کاربردی مبانی عقاید در درس اصول اعتقادات ۱ آموخته شده در درس ۲ بسیار ضروری و مورد نیاز است. بر این اساس این درس و منابع و متون آن باید در طول ترم مورد توجه و مراجعه مکرر باشد. توضیحاتی که در متن جزوه درسی اصول اعتقادات ۱ آمده است، اصولی که در زمینه های مربوط به عالم حق و امر و خلق مطرح شده و تحلیلی که از آن اصول بعمل آمده جملگی از پایه های اصلی فهم و درک درس اصول اعتقادی ۲ خواهد بود. بسیاری از مطالب اصولی درس ۱ در ارزشیابی درس اعتقادی ۲ دانسته فرض خواهد شد. لهذا توصیه اکید می شود که به نکات ذکر شده در فوق توجه شود و مراجعه به درس اعتقادی ۱ مورد اهمیت و دقت باشد.

۷- محی الدین عربی (چهره برجسته عرفان اسلامی)

این کتاب از تألیفات دکتر محسن جهانگیری استاد دانشگاه است. کتاب از انتشارات دانشگاه طهران و یکی از منابع بسیار جالب در عرفان اسلامی، بخصوص عرفان محی الدین عربی است. مطالعه تمام کتاب بسیار مفید است ولی به علت محدودیت سه گفتار، پنجم و ششم و هفتم انتخاب شده است. گفتار پنجم مربوط به اصطلاح اعیان نایبه و گفتار ششم راجع به قضا و قدر و گفتار هشتم مربوط به مفهوم عالم و رابطه آن با خداست. مطالعه این گفتارها به دو دلیل است: اول ارتباط مطلوبی که با مضامین لوح مبارک تفسیر کنت دارد و نیز مسأله اهمیت عارف بزرگ محی الدین عربی در عرفان اسلامی و توجه خاصی که در آثار مبارک که به این عارف بزرگ شده است می تواند توجیه مناسبی برای این انتخاب باشد. حتی الامکان سعی خواهد شد که مطالب مورد نظر به جزوه درسی ضمیمه شود.

۸- علم و دین، نوشته ایان باربور، ترجمه بهاء الدین خرمشاهی از انتشارات مرکز نشر دانشگاه.

این کتاب یکی از کتب معتبر و بسیار باارزش است که دارای مباحث متنوعه علمی و کلامی است. مباحث جالبی همچون ارتباط خداوند و طبیعت، نظریه تکامل و پیامدهای آن، تعارضهای الهیات و علم، زبانهای علم و دین، روشهای علم و دین و ... در این کتاب مندرج است و مطالعه آن برای هر دانش پژوهی توصیه می شود. کتاب تا حدودی مشکل است و نیاز به مطالعه مکرر دارد و از

منابع تحقیق در مواضع مختلفه به شمار می آید. برای این درس از دو فصل این کتاب استفاده شده است. البته بطور مختصر و ضمیمه جزوه شده است:

الف - فصل دوازده و در قسمت مربوط به واکنشهای کلامی مسیحی در برابر نظریه تکامل
ب - فصل سیزده و قسمت‌های مربوط به رابطه خداوند و طبیعت بر اساس آراء کلامی مسیحی بصورت کلاسیک و جدید
مطالب مورد نظر به ضمیمه جزوه ارائه می شود.

۹- شناسایی وهستی، تألیف مینار، ترجمه دکتر علیمراد داوودی
این کتاب یکی از بهترین منابع غیرامری برای این درس است و فصول متنوعه‌ای از این کتاب مرتبط با مطالب درس است، از جمله:

بخش سوم: انسان: مبحث اختیار (که خلاصه آن ضمیمه جزوه درسی است) فصل چهارم،
بخش پنجم: خدا: ارزشها در بین انسان و خدا (فصل یازدهم)، خدا: وجود او، صفات او، فعل او (فصل دوازدهم)

مباحث و فصول دیگر این کتاب نیز جالب و خواندنی و بسیار مرتبط با درس است. آنچه که برای این درس انتخاب شده است خلاصه مبحث اختیار با اندکی دخل و تصرف است. لزوم مطالعه این مبحث بدین لحاظ است که در چند موضع از درس از قضیه اختیار انسان صحبت می آید و لهذا لازم است بحثی مفصلتر مورد مطالعه قرار گیرد.

نخست در کلام مسیحی و آنجا که بحث از ارتباط خدا با طبیعت با توجه به نگرش کلاسیک است یعنی نگرشی که خدا را قادر و قیوم مطلق جهان می داند.
ثانی در لوح مبارک تفسیر کنت کنز و ذیل مبحثی که مربوط به جعل اعیان ممکنات است.
یعنی پذیرش جعل اعیان منجر به قبول جبر در کار خلقت می شود.
مطلب مورد نظر ضمیمه جزوه درسی ارائه می شود.

۱۰- خدا در فلسفه (برهانهای فلسفی اثبات وجود باری): این کتاب مجموعه مقالاتی است از «دائرةالمعارف فلسفی» ویراسته پُل ادواردز. ترجمه این مقالات توسط آقای بهاءالدین خرمشاهی انجام یافته است.

در این کتاب اهم براهین فلسفی که در تاریخ فلسفه و کلام غرب برای اثبات وجود خداوند ارائه شده گردآوری شده است. برخی از براهین مورد نظر در مکاتب کلامی و فلسفی شرق نیز مورد توجه بوده است.

طرح براهین به نحوی جالب صورت پذیرفته است. یعنی هم تعریف برهان و هم مبنای برهان و هم کسانی که به برهان متوسل شده‌اند ذکر گردیده است. علاوه بر این، براهین مطرح شده مورد نقد و ارزیابی نیز قرار گرفته و حد آنها مشخص شده است.

گرچه عنوان کتاب بیانگر مسائل فلسفی الوهیت است ولی در محتوا از مباحث کلامی مسیحی نیز طرح گردیده است. از جمله خلق از عدم یا مباحث مربوط به شناخت خدا. برای انجام تکلیف کتاب بسیار سودمندی است.

۱۱ - نوارهای لوح مبارک دکتر فورال - شماره های ۱۱۴، ۱۱۵ و ۱۱۶ - تقریر جناب داوودی

روش مطالعه (به نحو کلی)

بر سیاق درس اصول اعتقادات ۱ سعی شده است در هر مبحث ابتداء مطالبی به نحو طبقه بندی شده، در توضیح مباحثی که قرار است مطالعه شود، ارائه گردد. این مطالب نوعی تدریس درس است و جنبه کلیدی دارد و توجه به آنها فهم مطالب بعد را آسان می نماید. به همین لحاظ آنها را در جزوه متن درس گنجانده ایم. بدیهی است که روش مطالعه اصلی درس همان روشهای توصیه شده در درس روش مطالعه است بخصوص مطالعه بند به بند و مباحث مربوط به دقیق خوانی و تا حدودی مطالعه تحلیلی و انتقادی. ولی توصیه می شود که به موارد تدریس شده هم توجه دقیق مبذول شود تا راه مطالعه درس هموارتر گردد.

نکته دیگری که در زمینه مطالعه باید مورد توجه قرار گیرد این است که در مقایسه با درس اصول اعتقادی ۱، ممکن است مطالب این درس برای برخی از یکنواختی برخوردار نباشد. به همین دلیل توصیه می شود که مطالب هر قسمت را بطور دقیق در مقطع زمان بندی شده خود، مطالعه نمایید تا مطالب بعدی در زمان در نظر گرفته شده مطالعه شوند و تعجیلی در مطالعه آنها صورت نگیرد. و بالاخره تفاوت منشآت امری و غیر امری و حد مؤانست ما با هر یک از عوامل مؤثر در مطالعه و یادگیری این درس است که سعی شود با پشتکار و جدیت موارد نقص جبران شود.

روش مطالعه (به تفصیل)

الف) روش مطالعه منابع امری درس بر اساس روشهای دقیق خوانی، خواندن تحلیلی، مطالعه بند به بند و تألیف مطالب می باشد.

- در این زمینه توجه به روش مطالعه هر قسمت امری که در جزوه آمده ضروری است.

ب) روش مطالعه سایر منابع ^{درسی} بر اساس روشهای دقیق خوانی، خواندن بند به بند، خواندن تحلیلی و خواندن انتقادی است.

ج) مطالعه منابع مطالعاتی درس باید بر حسب روش مطالعه هر قسمت و روش مطالعه کلی و همچنین بر اساس جدول زمان بندی مطالعات هفتگی و اهداف کلی و آموزشی درس انجام گیرد.

الف) در منابع امری:

- ۱ - مطالعه اهداف آموزشی هر قسمت و طرح سؤال از آن
- ۲ - مطالعه اجمالی لوح مبارک
- ۳ - مطالعه مجدد لوح مبارک جهت تعیین عناوین اصلی مطروح در لوح
- ۴ - تقسیم بندی لوح مبارک بر حسب عناوین مطروحه در آن
- ۵ - مطالعه هر قسمت به جهت فهم کامل آن
- ۶ - یافتن ارتباط بین مطالب و قسمتهای مختلف یک لوح با یکدیگر
- ۷ - استخراج مطالبی که در الواح مبارک در تأیید یکدیگر و یا مشابه به هم است.
- ۸ - استخراج اصول اعتقادات بهایی از الواح و نصوص مبارک که در خصوص یک مسأله و طبقه بندی آنها.
- ۹ - توجه به روش مطالعه هر قسمت که بطور مجزا ذکر شده.

ب) در منابع غیر امری:

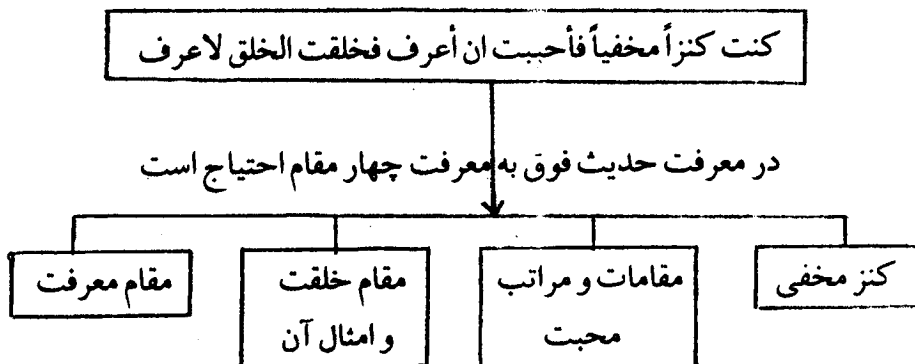
- ۱ - مطالعه اهداف آموزشی هر قسمت و طرح سؤال از آن
- ۲ - مطالعه اجمالی هر قسمت
- ۳ - مطالعه مجدد هر قسمت و تقسیم بندی مقالات به قسمتهای معین
- ۴ - مطالعه قسمتهای تعیین شده در مرحله سوم به جهت فهم کامل آن
- ۵ - یافتن ارتباط بین مطالب مطروحه
- ۶ - استخراج مطالبی که در تأیید یکدیگر و یا مشابه، یا مغایر و یا متضاد با هم هستند.
- ۷ - استفاده از منابع مطالعاتی تکمیلی جهت فهم بهتر مطلب (در صورت نیاز)
- ۸ - مقایسه مطالب مطروحه در مقالات با منابع مطالعاتی امری و اصول اعتقادات بهایی و تعیین:
 - الف - وجوه مشابهت بین مطالب امری و غیر امری
 - ب - وجوه مغایرت بین مطالب امری و غیر امری
 - ج - مواردی که مورد تأیید امر مبارک است
 - د - مواردی که مخالف امر مبارک است
- ۹ - مقایسه موارد با موازین امری به منظور تعیین میزان انطباق آراء و عقاید با رأی و نظر امر
- ۱۰ - توجه به روشهای مطالعه‌ای که به طور خاص برای بعضی قسمتهای درس نوشته شده است.

روش مطالعه لوح کنت کنز

- ۱ - تشخیص تقسیم بندیهای هیکل مبارک در نحوه ارائه مطالب.
از جمله: تقسیم بندی حدیث - آراء و عقاید - مفاهیم - اصطلاحات
- ۲ - بررسی آیات و احادیث مذکور در لوح از جهات زیر:
الف) معانی آیات و احادیث
ب) تعیین موارد استفاده از آیات و احادیث در لوح مبارک
ج) چگونگی استفاده از آیات و احادیث در استدلالها
د) نتایجی که از آیات و احادیث گرفته می شود
ه) موارد استفاده از آیات و احادیث به عنوان شواهدی بر مطالب مطروحه
- ۳ - یافتن ارتباط مطالب قسمتهای مختلف لوح با یکدیگر
- ۴ - تطبیق مطالب مطروحه در لوح با سایر الواح مورد مطالعه در درس
- ۵ - مقایسه مطالب مطروحه در لوح با سایر منابع مطالعاتی درس
- ۶ - توجه به مثالهایی که در توضیح مطالب بیان شده است.

يك نمونه (الگو) دقیق خوانی از لوح مبارك كنت كنز

«بررسی تحلیلی لوح مبارک کنت کنز»

اول: کنز مخفی

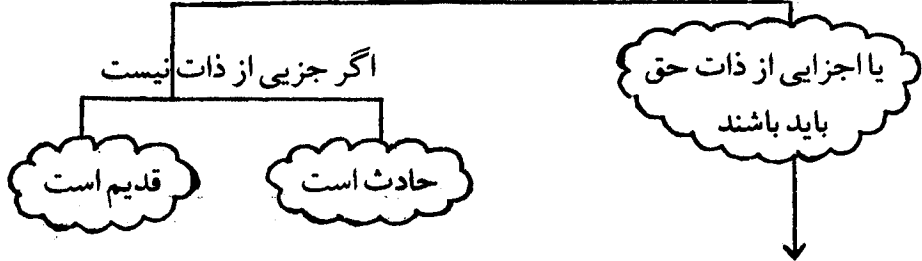
ذات مقدس حضرت احدیت در مرتبه‌ای که جمیع اسماء و صفات الهیه و شؤونات ذاتیه در آن محو و فانی است به گونه‌ای که هیچ غیریتی میان این اسماء و صفات با ذات الهیه در این مرتبه وجود ندارد.

مثال: مقام نقطه است که جمیع حروف و کلمات در آن محو و فانی هستند.

همچنین مقام احد که جمیع اعداد از او ظاهر ولی خود عدد نیست.

البته ظهور شؤونات ذاتیه به واسطه فیض اقدس از مرتبه ذات در مرتبه حضرت علم که اول ظهور حق است از کنز مخفی در حضرت علم نیز به کنز مخفی تعبیر شده است زیرا اعیان ثابته‌ای که به واسطه این ظهور به وجود علمی موجود شده‌اند جزو معلومات حق هستند که بدون تکثر در ذات حق مندمج می‌باشند.

اگر اعیان و حقایق بنحو تکثر باشند

در این صورت ذات حق بایستی مرکب باشد که در این صورت ذات حق محتاج اجزاء خود می شود (هر ترکیبی در وجود محتاج اجزاء مرکبه خود است) و احتیاج شأن ممکن است نه ذات واجب الوجود

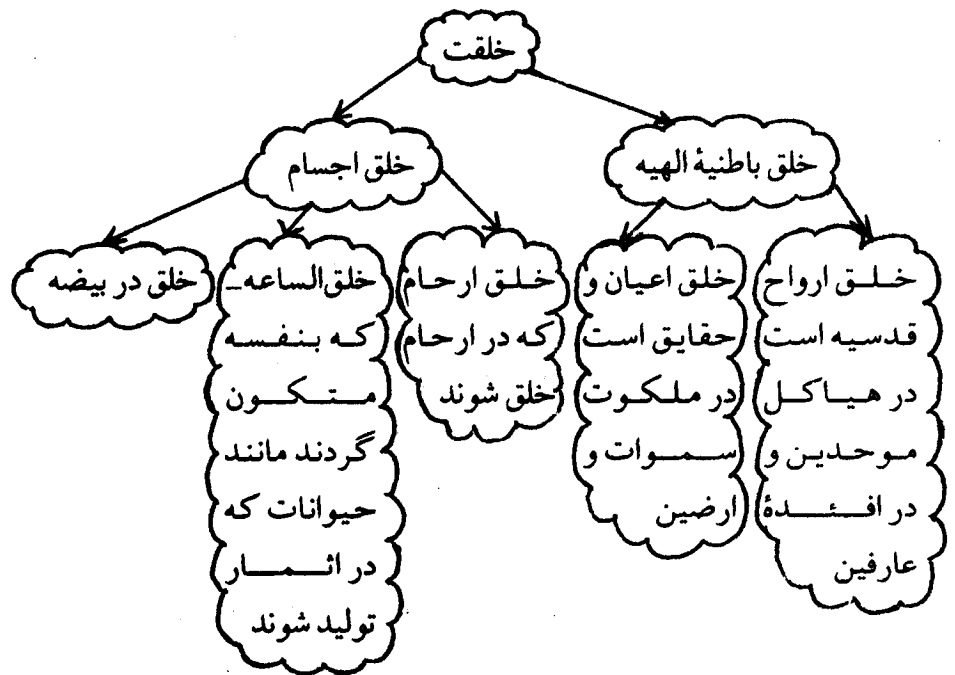
اولاً: اگر اعیان ثابتة حادث باشند بنا بر این این اعیان از طرف دیگر جزو معلومات علم الهی می باشند و علم الهی از صفات قدیم است و علم بی معلوم ممکن نیست بنا بر این، این معلومات لم یزل در مرآت علم الهی موجود بوده اند.
ثانیاً: اگر اعیان ثابتة حادث باشند بنا بر این ذات الهی محل حوادث می گردد که باطل است.

اگر این اعیان و حقایق قدیم باشند تعدد قدما لازم می آید که باطل است.

دوم: مقامات و مراتب محبت

- محبت میل حقیقی است به جمال خود جمعاً و تفصیلاً و شامل:
- الف - محبت از جمع به جمع (تجلی ذات در نفس ذات)
 - ب - محبت از جمع به تفصیل (مشاهده ذات یگانه در مظاهر لانهاییه انوار جمال خود را)
 - ج - محبت از تفصیل به تفصیل (افراد انسانی عکس جمال مطلق را در حقایق ممکنات مشاهده می نمایند)
 - د - محبت از تفصیل به جمع (محبت و مشاهده عاشقین است جمال احدیت را بدون وسایل و وسایط)
 - ه - محبت از جمع به جمع حکایت کند (میل روحانی و محبت وجدانی عاشقان جمال احدیت است به جمال خود در نفس خود) این مقام در رتبه اول مختص مظاهر الهیه است.

سوم: مقام خلقت

از اقسام فوق آنچه در این تفسیر مبارک مدنظر است همانا: خلق اعیان و حقایق است در ملکوت سموات و ارضین که در خصوص آن سه نظریه مطرح است:

الف - نظریه مخالفین:

البته بعضی از عارفین اعیان و قابلیت را مخلوق ندانند. به چند دلیل:

الف - ۱ - شأن مخلوقات حدوث است در حالی که این حقایق در مرآت علم الهی لم یزل موجود بوده و علم هم از صفات ذاتیه که قدیم است می باشد. پس اگر این مخلوقات حادث باشند مستلزم جهل خدا می شوند. وجود علم منوط به معلومات است یعنی از خداوند قبل از خلق این اعیان و حقایق سلب علم می شود که کفری است صراح.

الف - ۲ - اگر قابلیت و حقایق حادث باشند اجبار در آفرینش حق لازم می آید که منافی عدالت حق است. زیرا که حق قابلیت را از علیین و قابلیت را از سجین خلق فرماید و این از عدالت ربانیه دور است.

ب - نظریه موافقین:

بعضی دیگر حقایق و قابلیت را مخلوق و مجعول دانند. بر پایه اصول و ادله زیر:

ب - ۱ - علم الهی مستلزم و تابع معلومات نیست به چند دلیل:

ب - ۱ - ۱ - علم الهی عین ذات اوست و ما به دلیل عدم احاطه بر ذات باریتعالی از ادراک ذات حق و در نتیجه از ادراک علمی که عین ذات اوست نیز عاجزیم. در نتیجه هیچ نفسی بر حقیقت علم الهی آگاهی ندارد تا بتواند دریابد که علم الهی آیا مستدعی معلومات است یا نه و تابع حقایق و قابلیت است یا خیر.

ب - ۱ - ۲ - اگر علم الهی مقتضی و مستلزم معلومات باشد به دلیل اینکه علم الهی عین ذات اوست پس ذات باریتعالی مستلزم و مقتضی معلومات می شود و این باطل است زیرا اقتضاء و طلب مستلزم احتیاج است و حق سبحانه و تعالی منزله از احتیاج است.

ب - ۱ - ۳ - آنچه گفته اند که علم مقتضی معلومات است این ویژگی علم ممکن است و اگر این ویژگی را به علم واجب نیز نسبت دهیم علم واجب مانند علم ممکن می شود در حالی که آنچه در امکان است در حق محال است چه که هیچ مماثلت و مشابهتی مابین وجوب و امکان موجود نه.

ب - ۱ - ۴ - اگر اعیان و قابلیت‌های اشیا در ذات حق موجود باشند عین ذات حق هستند و دیگر قابلیت‌ها و حقایق نیستند زیرا عالم و معلوم یکی است در حالی که عالم غیر معلوم است.

ب - ۲ - این گروه همچنین در پاسخ دلیل «الف - ۲» گروه مخالفین معتقدند: خلق و ایجاد و فعل حق نسبت به جمیع مجعولات و مخلوقات یکسان است بدون فرق و تفاوت و لکن مجعولات و مفعولات هر کدام به رضا و طلب خود رتبه‌ای از وجود را قبول نموده‌اند.

ب - ۳ - در پاسخ اینکه «اگر حقایق موجودات معدوم صرف بوده چگونه به وجود آمده است در حالی که اتصاف شیء به نقیض خود ممکن نیست» گفته‌اند:

این حقایق و قابلیت‌های معدوم صرف نبوده بلکه در مرتبه امکان به وجود امکانی موجود بوده‌اند و لکن نه به وجود اعیانی.

ج - نظریه هیکل مبارک در جمع بین دو نظر:

هر دو این نظرها در رتبه و مقام خود تمام است و اگر چه منظور یکی است لکن نظرات عارفین و مقامات آنها متفاوت است و بنا بر این هر کدام با توجه به رتبه و مقامی که دارا هستند، عقاید و نظراتشان در حد آن مقام و رتبه و نظرگاه کامل و تمام است.

این تفاوت اقوال اولیاء از اختلاف تجلیات اسماء حق است در ایشان زیرا در هر یک اسمی از اسماء الهی اشراق و تجلی شدیدتری دارد. مثلاً در آن دسته که اسماء تقدیس و تنزیه تجلی نموده، ذلت حق را از شؤونات کل عوالم مبرا دانند و در بعضی دیگر از عارفین که اسماء الوهیت و ربوبیت تجلی نموده، خالق را بی مخلوق و رب الارباب را بی مربوب و علیم را بی معلوم مشاهده نمایند.

چهارم: مقام معرفت

الف - معرفت کنه ذات حق ممتنع و محال است «ما عرفناک حق معرفتک»، «رب زدنی فیک تحیراً» زیرا ادراک هر شیء توسط شیء دیگر منوط به دو چیز است:

الف - ۱ - احاطه بر آن شیء و این مسلم است که هیچ نفسی احاطه بر ذات حق ندارد.

الف - ۲ - مشابهت و مماثلت شی با شی دوم است یعنی تا شی مشابهت به شی نداشته باشد به هیچ وجه تصور حقیقت آن نتواند زیرا فاقد مراتب آن است. همان طور که جماد یا نبات یا حیوان تصور حقیقت انسان نتوانند زیرا حقیقت با این مراتب مشابهتی ندارد. حال واضح است که هیچ شبه و مثلی برای ذات حق وجود ندارد تا ادراک آن ذات منیع را نماید.

ب - پس مقصود از عرفان در این حدیث شریف، معرفت آثار و تجلیات ذات ربوبی است. «اقرء کتابک کفی بنفسک الیوم علیک حسباً» و جلوه و ظهور این آثار و تجلیات به مدد اشراق شمس مظاهر الهیه است. باری مقصود از معرفت در این حدیث قدسی معرفت ظهور حق است از این مشارق قدس احدیت یعنی انبیاء الهی.

خلاصه کلام:

اصل مقصود در این حدیث قدسی ذکر مراتب ظهور و بطون حق است در مظاهر مقدسه.

اول: مثلاً قبل از اشتعال و ظهور نار احدیه بنفسها نفسها در هویت غیب مظاهر کلیه است و این مقام «کنز مخفی» است.

دوم: چون آن شجره مبارکه بنفسها نفسها مشتعل شد مقام «فاحبیت ان اعرف» است.

سوم: چون از مشرق ابداع به جمیع اسماء و صفات نامتناهی الهیه بر امکان و لامکان مشرق گردد مقام ظهور خلق بدیع است «فخلقت الخلق» است. چهارم: چون نفوس مقدسه حجابات عوالم و مراتب را خرق نمودند به مقام مشاهده و لقاء واصل شده و به عرفان مظهر ظهور الهی مشرف می شوند و در این زمان «عرفان حق» که علت خلق ممکنات است مشهود گردد.

انتهی

ارزشیابی

- ارزشیابی درس بر اساس اهداف کلی و آموزشی و همچنین بر اساس روش مطالعه درس صورت می‌پذیرد.
- این درس شامل دو امتحان در مقاطع میان ترم و پایان ترم و یک تکلیف در مقطع هفته هفدهم است.

امتحان میان ترم	۳۵ نمره
امتحان پایان ترم	۵۰ نمره
تکلیف (هفته هفدهم)	۱۵ نمره

۱ - امتحانات:

- سؤالات امتحانی شامل سؤالاتی در سطوح مختلفه درک و فهم، تحلیل و کاربرد از منابع مطالعاتی امری و غیر امری خواهد بود.
- نحوه طرح سؤالات ممکن است به صورت تشریحی و کوتاه جواب باشد.
- برای پاسخگویی به برخی از سؤالات، دانشجو ناگزیر از تألیف مطالب مطالعه شده در درس خواهد بود.
- ممکن است متن کوتاهی در امتحان داده شود تا بر اساس معتقدات بهایی تحلیل و بررسی شود.
- در مقطع میان ترم از منابع مطالعاتی تا آن مقطع و در مقطع پایان ترم از کلیه منابع درسی از میان ترم و پایان ترم، امتحان بعمل خواهد آمد.

۲ - تکلیف:

الف) هدف:

- ۱ - بررسی مسائلی که طرح آنها در زمینه عالم حق منتهی به ناسازگاری و یا تناقض می‌شود و با تقدیس و تنزیه حق مغایر است ولی همان مسائل در زمینه عالم امر و ارتباط آن با خلق معنا و مفهوم دارد و سازگار است.
 - ۲ - استفاده از آموخته‌ها در جهت بررسی و تحلیل سایر عقاید بر اساس اصول اعتقادات بهایی و مبتنی بر مقایسه و کشف وجوه افتراق و تشابه مباحث، با موازین و اصول امر مبارک و تعیین مواردی که مورد تأیید امر مبارک است و مواردی که مغایر و یا مخالف آن است.
- مقطع ارائه تکلیف:

این تکلیف باید در هفته‌های ۸، ۱۵ و ۱۶ انجام شده و در پایان هفته هفدهم ارسال گردد.
منابع تکلیف:

۱ - منابع مطالعاتی دروس اصول اعتقادی ۱ و ۲

۲ - منابع جنبی و تکمیلی درس

۳ - سایر منابع معتبر به انتخاب دانشجو

۴ - منابع مربوط به دروس مسائل فلسفه ۱ و ۲

معرفی تکلیف:

در این تکلیف دانشجو باید با توجه به عنوان تکلیف، به جمع‌آوری مطالب مربوط به موضوع، از منابع امری و غیر امری مبادرت نماید و پس از جمع‌بندی مطالب آنها را بررسی کرده و به مقایسه آنها پردازد و در نهایت نتایج مقایسه خود را (نکات مشترک و مغایر و موارد رجحان و استدلالها و دیدگاه امر) بصورت مقاله‌ای ارائه نماید.

طریق تهیه مقاله نظیر تهیه مقاله در دروس روش مطالعه و تحقیق می‌باشد.

در این مقاله دانشجو باید با توجه به مطالب غیر امری گردآوری شده بر اساس عنوان تکلیف، و با توجه به دیدگاههای امر مبارک در خصوص آنها به مقایسه دو دیدگاه و تحلیل مطلب غیر امری پردازد و بر اساس نظرات امر مبارک، صحت و یا عدم صحت (میزان اعتبار) و همچنین موارد رجحان دیدگاه امر را استدلال نموده و نتیجه‌گیری نماید.

ب) زمینه‌هایی که ممکن است به مرور در ترمهای مختلف مبنای انجام تکلیف قرار گیرد و یا بصورت فعالیت‌های جنبی برای درك بهتر درس به کار رود:

تحلیلی از براهین الوهیت، بررسی اصل علیت، بررسی براهین...، براهین الوهیت از دیدگاه امر مبارک، مسأله ارتباط خدا با طبیعت از دیدگاه...، بررسی مفهوم مشیت اولیه، بررسی مفهوم انسان کامل، بررسی مفهوم علم خداوند، تحلیلی از وحدت وجود، دیدگاه امر مبارک راجع به قضیه تکامل در ساینس با...، زمینه‌های اعتقادی تعالیم اجتماعی امر، معنا و مفهوم جهان از دیدگاه...، دلائل بقای روح از دیدگاه...، مفهوم اختیار در امر مبارک در مقایسه با...، زمینه‌های فطری شناخت حق، نقش عالم امر یا عالم واسطه در توجیه معضلات دینی و کلامی...، اصول عقلی و یا اعتقادی که زیربنای جهان بینی عرفانی، کلامی و... شده است، مفهوم قدمت عالم، مفهوم حدوث عالم، معنا و مفهوم خلق و جعل، خلق واسطه در طی تاریخ فلسفه و کلام و عرفان، قضا و قدر، بررسی عالم خارج از دیدگاه...، اعیان ثابته، مفهوم تجلی، مفهوم آفرینش، معنا و مفهوم افلاک، معرفت، طرق کسب معرفت، حدود معرفت، معرفت عقلی، معرفت...، کشف زمینه‌های اعتقادی در آثار مبارکه.

ج) روش انجام تکلیف:

۱ - مطالعه عنوان تکلیف و تفکر در خصوص آن و تعیین چهارچوب انجام کار بطور ذهنی. (این کار

با کاربرد آموخته‌های دانشجو بطور ذهنی انجام می‌پذیرد.)

- ۲ - تعیین منابع مطالعه جهت استخراج مطالب
 - ۳ - مطالعه منابع غیرامری و استخراج مطالب مربوط به عنوان تکلیف از آنها
 - ۴ - جمع‌بندی کلی مطالب و دیدگاه‌های غیرامری و شناخت معضلات و ناسازگاریهای موجود در آنها
 - ۵ - مطالعه منابع امری و استخراج مطالب مربوط به عنوان تکلیف (و مطالب غیرامری جمع‌بندی شده) از آنها
 - ۶ - جمع‌بندی کلی مطالب و دیدگاه‌های امری در خصوص عنوان تکلیف
 - ۷ - بررسی نکات اشتراک و افتراق بین دو دیدگاه
 - ۸ - تعیین موارد رجحان نظریات امر در خصوص حل معضلات و رفع ناسازگاریها
 - ۹ - بررسی و تحلیل نظر غیرامری بر اساس اشتراکات و افتراقات بین دو دیدگاه و رجحانهای دیدگاه امری بر اساس استدلالها و نتایج و دلایل مذکور در دیدگاه امری یا استدلالهای خود دانشجو
 - ۱۰ - تعیین میزان اعتبار دیدگاه‌های غیرامری با توجه به دیدگاه‌های امری، از طریق مقایسه، استدلال و نتیجه‌گیری توسط خود دانشجو
 - ۱۱ - با کنویس تکلیف در کاغذهای A₄ و بر اساس فرم ارائه تکلیف و ارسال آن در پایان هفته هفدهم.
- تذکره: این تکلیف باید بین ۵ تا حداکثر ۱۰ صفحه ارائه شود.